
DÖDEN I GRYTAN,

I NIONDE ÅRHUNDRADET FÖRE OCH I NITTONDE
ÅRHUNDRADET EFTER KRISTI FÖDELSE.

NYKTERHETS-FÖREDRAG

I BLASIEHOLMSKYRKAN DEN 24 JANUARI 1875,

AF

C. O. BERG.

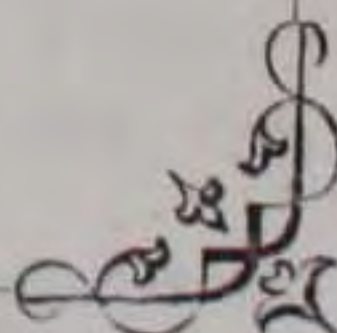

ANDRA UPPLAGAN.

STOCKHOLM.

A. L. NORMANS FÖRLAGS-EXPEDITION.

Döden i grytan.

I.

»Elisa sade till sin tjenare: Sätt fram en stor gryta och koka ett mos för profeternas söner.

Så gick en ut på marken till att plocka grönsaker och fann en vild rankväxt och plockade deraf vildgurkor, sitt klädessköt fullt, och kom och skar det i grytan till moset; ty de kände det icke.

Och de öste det upp för männerna till att äta; men rätt som de åto af moset, skreko de och sade: »Döden i grytan, du Guds man!» Och de kunde det icke äta.

Han sade: »Så hafven htt mjöl»; och han kastade det i grytan, och sade: »Ös upp åt folket, att de må äta». Då var der intet ondt i grytan». 2 Kon. 4: 38—41.

På Jerikoslätten, icke långt från den minnesrika Jordanflodens vestra strand, låg för nära tre tusen år tillbaka den uråldriga staden Gilgal, hvilken ort ofta förekommer i Gamla Testamentets heliga skrifter.

Då Josua med Jehovas mäktiga hjälp slagit Israels fiender och genom ett Herrens nådesunder fört Guds utvalda folk öfver Jordan, var *Gilgal* det första lägerställe, der man efter fyratio års mödor, strider och försakelser hvilade ut och för första gången i det förlofvade landet firade påsken, åminnelsefesten af Herrens trofasta kärlek, i det Han frälst sitt folk ur *träl-
domens hus* och fört det ut ur Egypten.

Under domaretiden hade Moabiternas konung, efter en öfver Israel vunnen seger, ånyo upprest afgudabeläten i det gamla Gilgal, men hvilka åter nedbrötos af profeten Samuel, som der utöfvade sitt domareembete och dit äfven lät föra Herrens förbundsark. Här var det äfven han krönte Kis son, Saul,

af Benjamins stam, till Israels förste konung. Vi se således, att Gilgal var en ort med stora minnen.

Under konung Jorams regering fanns här en skola af egendomligt slag, och det är i denna läroanstalt för konungariket Israels inre missionärer eller folkpredikanter vi på denna stund vilja göra ett kort besök.

Landet suckade under afguderiets förbannelse. Israels rike var ett onskans och lastens tillhåll. Genom gudlösa regenter och deras afgudiskt sinnade drottningar förleddes Guds gamla egendomsfolk till Baalsdyrkan med alla dess skändligheter.

Jehovahs prester voro antingen fördrifne, dödade eller affallne. Eländet var stort; men likväl hade icke Herren öfvergifvit sitt folk. Några tusen män funnos än i Israel, hvilka icke böjde sina knän för Baal.

Af dessa Herrens trogna voro omkring etthundra samlade i Gilgal, der de i profetskolan undervisades, för att sedan utgå till ett affälligt folk med Herrens, den allmäktiges, ord. Denna skolas inspektor eller föreståndare var Herrens profet, landtmannen från Abel Mehola, Elisa Saphats son.

Hvad sorg och jämmer det har med sig att öfvergifva Herren och löpa efter främmande gudar, skulle det affälliga Israel åter få erfara. Efter den långvariga torkan och hungersnöden under Elie tid, hade Herren välsignat landet med rikliga skördar. På Samariens böljande sädesfält hördes skördemännens glada röster. Man plöjde och sådde och Gud, som växten gifver, välsignade arbetarens mödor.

Men Herren nödgades åter hemsöka sitt genstörtiga, affälliga folk. En förfärlig missväxt härjade landet. Åkrarna ligga förbrända och bära förbannelsens prägel; skärorna hänga förrostade på väggen och en stor del af folket hemsökes af hungersnöd.

Profetskolan i Gilgal fick äfven på ett smärtsamt sätt erfara verkningarna af det hårda året. Elisa hade någon tid varit borta från skolan under ett besök hos

en förmögen familj i Sunem. Här hade han väl kunnat stanna och i kretsen af den fromma familjen icke behöft så mycket känna verkningarna af den onda tiden.

Men Elisa var icke den man, som i första rummet tänkte på sig sjelf och sin egen bekvämlighet. Han tänkte med oro på sina vänner i Gilgals profetskola och bröt derföre upp från den vänliga kretsen i Sunemitiskans hus och begaf sig på vandring till Gilgal, dit han anlände i rätta stunden.

Nöden var stor bland lärjungarne. Nästan alla förråd voro uttömda och hungern stod grinande för dörren. Nu vaknar emellertid ånyo deras hopp, ty gudsmannen är återkommen till dem. De berättar för honom sin nöd, och med stort tålamod låter han dem tala ut. Sedan kommer hans tid att handla. Elisa var en praktisk man och tänkte: »bättre brödlös än rådlös!» Han tillsäger sin tjenare — Gehasi var hans namn — att sätta en stor gryta på elden och koka ett mos åt profeternas söner.

En af dem går ut för att hemta grönsaker och finner några vildgurkor, af hvilka han hemtar sitt klädessköt fullt; och i den föreställning, att de vore användbara såsom föda, skar han sönder dem och lade dem i grytan till moset. När lärjungarne begynte äta af moset, blefvo de hastigt sjuka, skreko och sade: »O, gudsman, döden i grytan!» Elisa kastade då mjöl i grytan och det bittra giftet försvann, så att anrättningen blef användbar till föda.

Så lyder i korthet den enkla berättelsen om »döden i grytan» från nionde århundradet före vår tidräkning.

Trenne typer möta oss här, hvilka alla hafva sina slående motbilder i vårt land, i det mångbeprisade nittonde århundradet.

Först möter oss profetens tjenare. Den unge mannens namn är, såsom vi redan nämt, Gehasi, en person, hvilken i den heliga historien vunnit en sorg-

lig ryktbarhet. I sin ungdoms dagar synes han ha varit berörd af Guds andes nådeverkningar, och under det hans hjerta sålunda var öppet för sanningen, och en viss hunger och törst efter rättfärdighet förnams i hans inre, begaf han sig in som elev i profetskolan. Elisa omfattade den liflige ynglingen med välvilja, tog upp honom i sitt närmare umgänge och gjorde honom till sin tjänare.

Gehasis onda böjelser qväfva dock snart de renare känslor, hvilka en tid syntas vakna till lif i hans själ. Lik Demas, Aposteln Pauli lärjunge, börjar han få kärlek till denna världen men bibehåller dock ännu det yttre skenet af en rättskaffens man, en god fosterlandsvän — en rätt israelit.

En händelse inträffar emellertid, som avslöjar hans verkliga karaktär. En rik fältöfverste från Israels grannrike, Syrien, anländer till Elisa för att söka bot i en svår sjukdom, spetelskan, hvaraf han led. Genom ett Herrens under blir Naaman hulpen och vill nu öfverhoppa profeten med dyrbara gåfvor, hvilka dock denne på det bestämdaste vägrar att mottaga. Naaman reste alltså med profetens välsignelse till sitt land igen; men Gehasi, hvilken ansåg att profeten handlat dåraktigt, som icke begagnade sig af tillfället, säger vid sig sjelf: »Si, min herre har sparat denne syriern Naaman, så att han intet har tagit af honom. Så sant som Herren lefver, vill jag löpa efter och taga något af honom».

Gehasi var »affärskar!» och ville icke låta ett tillfälle att förtjena penningar gå sig ur händerna. Genast sättande sin plan i verket, skyndar han efter Naaman och upphinner snart karavanen. Han dukar nu upp en lögn för den syriska fältherren, säger sig vara sänd af profeten, som oväntadt fått besök af tvenne utfattiga profetlärjungar från Efraims berg, och anhåller att Naaman måtte skänka dem ett centner silfver och tvänne högtidsklädningar. Naaman anar intet svek utan gifver den oredlige

tjenaren tvenne centner silfver tillika med de begärda dragterna.

Gehasi, beherskad af en tygellös vinningslystnad, försmår icke att begagna de lumpnaste medel för att tillfredsställa sin törst efter penningar.

»Jag kan lika gerna hafva de af profeten försmådda gåfvorna, som någon annan. De skola i alla fall användas, och då kan jag lika väl som någon annan i hast komma till rikedom och oberoende. Jag skall köpa mig oljogårdar och vingårdar, får, oxar, tjänare och tjänarinnor, och dessutom när jag väl kommit mig före, huru mycket godt skall jag icke kunna göra mot de fattiga o. s. v.» Så tänkte måhända den arme mannen. Förblindad af girighetsbegäret besinnar han ej, att förbannelsen låder vid dessa på vanhederligt sätt åtkomna penningar. Han anser sig hafva gjort en »lyckad affär», men han skulle allt för snart få erfara annat. Hans förnyade lögn, att han »hvarken hit eller dit varit», som han svarade på profetens fråga, halp honom icke. Med yttersta förfäran fann han sig genomskådad, och hemska ljödo i den olyckliges öron profetens ord: »Naamans spetelska skall låda vid dig och din säd till evig tid. Och så gick han ut från profeten spetelsk såsom en snö», säger skriften.

Vinningslystnaden hade dragit öfver honom och hans barn nöd och förbannelse, och af silfret och högtidsdragterna hade han nu hvarken glädje eller nytta.

Den andra bild, som möter oss från Gilgals profetskola, är profetsönerna. Äfven dessa hafva, med afseende på deras förhållande till ifrågavarande rop mot *döden i grytan*, sina motbilder i vår tid. Utan att ana, att i det tillredda moset låg ett gift, begynte de spisa deraf och tackade Gud för den närande födan; men de hafva ej mer än smakat på anrättningen, förr än de alla med en mun utbrista: »O, Guds man, döden i grytan!»

Då de funno moset vara giftigt, upphörde de att förtära det samma. De anförtrodde sin nöd åt den bepröfvade läraren, af hvilken de hoppades hjälp; och deras hopp kom icke heller på skam, och här stå vi nu inför:

Den tredje bilden i vår text — *profeten*. Han hör deras klagan och vidtager mått och steg till det ondas botande. Men han uppmanar icke sina vänner och lärjungar att fortsätta med förtärandet af den skadliga födan. Han tröstar dem icke med försäkringen, att blott de förtära måttligt, så skall giftet icke skada dem, utan snarare vara för dem stärkande och nyttigt. Har aflägsnar giftet helt och hållet.

II.

Högt upp mot nordens snö och is ligger ett land, omflutet af Östersjöns och Kattegats blåa vågor. I det landet bor ett folk med hugstora anor. Det har under årtusenden vetat att häfda sin af fädren ärfda frihet och oberoende.

Det har varit ett fattigt men likväl lyckligt folk, som med kraft och ihärdighet plöjt den karga tegen och tvingat den att gifva ifrån sig mognade skördar. Med manlig styrka har det ur bergens innandömen och ur grufvornas djupa schakter brutit och i dagen upphemtat skatter af silfver, koppar och jern.

Med mannamod och tapperhet har det kämpat mot fiendtliga härar och på månet blad i sin historia inristat segrar, hvilka än i dag förvåna en häpnande efterverld.

Guds rena, heliga ord sprider bland detta folk sitt härliga ljus; och såväl i konungens borg som i den ringaste dagakarls låga hydda gjuter det frid och tröst i hjerta och sinne.

I snart tre fjerdedels sekel har detta folk njutit fredens välsignelser, och ostördt af de fiendtliga kanonernas dån har det i ro kunnat arbeta på sin ut-

veckling och välmåga. De uppodlade fälten hafva icke nedtrampats af fiendens härskaror, och städer och byar hafva icke blifvit plundrade och brända af stolta segervinnare.

Detta land kallas *Sverige* och detta folk är vårt *svenska folk*. Dyre vänner! Huru lyckliga äro icke vi, framför många andra nationer. Jorden bär åt oss, år efter år, sina rika skördar, och det är länge sedan hungersnöden stod hotande utanför vår dörr. Men öfver oss hvilat dock ett nesligt och vanärande ok, hvars förbannelse vi ännu icke lyckats afskudda oss. Vi hafva bland oss några hundra män, hvilka, likt *Gehasi*, låta vinningslystnad och penningebegär locka sig till en handtering, som drager öfver dem sjelfva och landet — *dryckenskapslastens hemska spetelska*.

Bland Norrlands sekelgamla furor, vid våra insjöars leende stränder, vid våra floders brusande fall, på Wester- och Östergötlands bördiga slätter och bland Skånes böljande sädesfält hafva dessa män upprest till sammans icke mindre än *trehundrafemtiofyra afgrundsgrytor*, i hvilka Guds dyrbara gåfvor förvandlas till ett giftigt mos, hvilket genom samvetslösa krögare och bränvinsmånglare tillhandahålles en efter giftblandningen törstande skara män af alla åldrar.

Under förflutna året uppgick denna skadedryck till den hemska summan af *aderton millioner kannor*. Men så stor har törsten varit, att denna oerhörda kvantitet icke kunnat förslå. För att fylla det »trängande behovet» har derföre under året från främmande länder införskrifvits omkring *fyra millioner kannor bränvin och andra spritdrycker* (således har det förlidet år behöfts *tre millioner kannor bränvin mera än året förut*).

Af detta sorgliga förhållande synes framgå, att *bränvinsbegäret har stigit i samma mån tillgången blifvit ymnigare*.

Utän att på ringaste sätt förneka, det bränvinshandteringen är under våra nu varande förhållanden

ett *vanärande* och *föraktligt* yrke,*) oaktadt det är skyddadt af våra lagar, utan att förtiga vår öfvertygelse, det bränvinsbrännaren och importören genom sin ofosterländska industri lägger i öppen dag, att *han lika litet är en sann kristen, som en sann fosterlandsvän eller menniskovän*, samt att han *öfver sig en gång neddrager Guds hämnande straffrättfärdighet*, kunna vi dock icke skjuta skulden till dryckenskapslastens fruktansvärda elände *ensamt* på honom.

Den arme, förnedrade drinkaren tvingas ju icke att förtära giftblandningen af bränvinsbrännaren, som endast tillverkar en vara, för hvilken yppat sig ett *»kändt behof»* och *»en stark efterfrågan»*. *Det är af sin egen begärelse, sin egen onda böjelse i första rummet drinkaren varder dragen och lockad*. Och det är klart, att bland en befolkning af *fyra millioner* skall det alltid finnas *några hundra*, hvilkas samveten, lika rymliga som Gehasis, icke lägga hinder i vägen för dem att begagna sig af det gynsamman tillfället att förtjena på arma medmänniskors svaghet, under den lätt nog funna ursäkten: *»Förtjenar icke jag på de arma uslingarne, så göra andra det»*, och *»man är ju sig sjelf närmast»*. I öfverensstämmelse med denna grundsats qväfver man de bättre känslorna i sitt bröst och — *bränner*.

Fordom visste svenska folkets söner, att med exempellöst mod och tapperhet gjuta sitt blod för ett älskad fosterland. Fattiga voro de ofta; men de buro fattigdomen med heder — *de äto barkbröd och drucko vatten och vunno segrar*. Och äfven när de ledo nederlag, var det med ära.

Finlands slagfält, fuktade af våra tappres blod, förtälja för efterverlden, att fiendernas segrar voro

*) Vi betona här, att då vi så stämpla bränvinsbrännarens yrke, vi icke dermed vilja uttala en dom öfver enskilda personer; ty vi anse oss hafva anledning tro, att flere bränvinsbrännare i öfrigt äro ganska redbara och aktningvärda män, hvilka dock hittills icke rätt besinnat det förfärliga i deras yrke.

dyrköpta. Den, som med rätt eller orätt ansågs hafva förrådt vår sak, stämplades med en vanära, hvilken sekler icke kunde aftvä. — Annorlunda synes det vara nu. Vi hafva svårare att bära *lyckan* och *välmågan* än *nöden* och *bristen*. *Förr göto svenskarne, genom-borrade af ryska kulor och bajonetter, sitt varma blod för en älskad fosterbygd: nu gjuta ryssarne sitt bränvin öfver oss, och de män, som låna sig till redskap i fiendens tjenst, stämplas icke med förakt och vanära, och hvarför? Emedan så många äro delaktiga i förräderiet så länge, och i samma mån, som de begagna sig af rusdrycken såsom njutningsmedel och sålunda framkalla efterfrågan*. Det är derföre tid, att hvarje man och qvinna i vårt land, från nord till syd, från öster till vester, med profetsönerna ropa mot det öfverhandtagande förderfvet: *»Döden i grytan»*.

Hvilka äro då i sjelfva verket de som ropa?

1. Alla sanna och lefvande kristna ropa mot bränvinsmosets gift: *döden i grytan!*

Sjelfva genom Guds och vår Frälsares innerliga barmhertighet undkomna eländet, kunna de icke annat än af medlidande och kärlek ömma för de olyckliga varelser, hvilka de se rusa framåt på lastens slipp-riga stig. De veta, att hvarje drinkare har en odödlig själ, en gång återlöst, icke med silfver och guld, utan med Kristi dyra blod, och att denna själ, såsom *Herrens allvarliga ord betygar, står i stundlig fara att förtappas*. Då de se dessa arme försupne med oemotståndlig fart glida ned på bränvinsflodens vågor mot den eviga nattens djup, höja de *varningsrop* och *nödrop* på samma gång.

2. Hvarje verklig fosterlandsvän skall instämma i detta rop, och skulle äfven en och annan af denna verdens vise med en medömkans axelryckning påstå, att detta blott är *»fruktlösa exklamationer»*, skall det ändå icke tystna. Så länge ännu våra gator och torg hvimla af raglande drinkare, skall ropet

om *döden i grytan* höjas af hvarje sann menniskovän.

3. I drinkarens fattiga hem, i det usla nästet, der ropa de hungrande små. Deras bleka anletsdrag, de matta ögonen, de frusna lemmanne, tårarne på den tärda kinden — allt, allt derinne i armodets hem ropar: »*Döden i grytan har gjort, att vi hungra, frysa, lida och förgås. Vår fader är en drinkare!*»

4. Den sorgsna makan, hvilken i nöd och smärta framsläpar sitt dystra lif vid drinkarens sida, ropar. Hon drömde om lycka, hon drömde om glädje och hem här på jorden; men lyckan tog vingar och glädjen försvann, och hemmet blef plundradt och öde — *ett lastens och eländets tillhåll*. Försänkt i fattigdom och nöd, utan bröd för sig och sina små, utan tröst och stöd i lifvets bittra strider, utan hopp om hjälp — ropar hon ur djupet af sitt elände: »*Döden i grytan! Vi voro så lyckliga, hemmet var oss så kärt; men min make fick smak på giftdrycken, och hem och frid och lycka försvunno, som en rök försvinner*». Tårar fukta hustruns kinder, sorgen tär på hjert roten, snart öppnas hennes graf, och barnen, de arma små, de ega icke mer en moder, *fadren — han är drinkare*.

Krögaren, om han kastade en eftertankens blick ned i denna graf, skulle han icke öfver den olyckliga hustruns kallnade stoft finna en eldskrift varnande för hans räkning: *Döden i din gryta?*

5. Hvarje älskande moder, hvilkens sinne blöder af sorg och smärta öfver det barn, hon en gång bar under sitt hjerta och närde vid sitt bröst, för hvilket hon försakat nattens hvila och dagens ro, och hvilket i stället att blifva hennes ålders glädje och göra hennes lefnadsafton ljus, *blef en förlorad son — en drinkare* — hon ropar: »*Döden i grytan! Hade icke giftdrycken funnits som njutningsmedel och i så ymnigt mått och så lätt åtkomlig, hade min stackars son icke varit en olycklig drinkare!*»

6. De under rusets inflytande mördades blod ropar från jorden, som suckar under bränvinets förbannelse. De mördades anhöriga, fångarne inom de dystra fängelserna — drinkare, som ännu ega sin frihet — alla ropa de: *Döden i grytan!*

7. Och slutligen är det ännu *en* som ropar, men hvem lyssnar till Hans stämman? *Han*, som gaf sitt lif äfven för drinkarens själ, och som står utanför hjertats dörr och ropar, »tills Hans hufvud är fullt af dagg och hans lockar af nattens droppar» — *Jesus, vår Frälsare*, Han ropar *varnande* till drinkaren: »*Döden i grytan*. Hvi vill du dö? Mitt folk gör en dubbel synd: Mig, som är en lefvande källa, öfvergifva de och göra sig brunnar, ja, usla brunnar; ty de gifva intet vatten. Drinkare, vänd om! *I dag om du Herrens röst hörer, så förhärda icke ditt hjerta!* Han ropar till *bränvinsbrännaren*: »*Ve världen, för förargelses skull, ty förargelse måste ju komma, men ve, ve, ve den menniska, genom hvilken förargelse kommer!* Hvad hjälper det menniskan, om hon förvärfvar hela världen och tager dock skada till sin själ? Kan hon ock igenlösa sin själ med allt silfver och guld? Ack nej! Men Gehasis spetelska skall låda vid de blodbesudlade bränvinspenningarnes innehafvare, och snart skall det till honom heta: *Du dåre, i denna natt skall din själ kallas ifrån dig, ho skall då få det du samlat hafver?*»

III.

Till hvilka höjes detta rop, på det dödens gift och alkoholförbannelsen må tagas ifrån vårt land och folk?

1. *Ropen höjas till vår älskade Konung*, vår af Gud tillsatta öfverhet. *Den öfverhet som är, hon är skickad af Gud*, säger aposteln. Så ropa vi därför förtröstansfullt till vår Konung: »*Du Guds man, döden i grytan!* Rädda oss från giftdrycken. Om möjligt

är, begå det så, att *dvalkalken ryckes ur drinkarens darrande hand, då han af ömklig svaghet, fjettrad i sina lustar och begärelser, icke förmår att sjelf kasta den ifrån sig*».

2. Till de vördade män, hvilka nu åter från landets skilda delar kommit hit upp för att stifta visa lagar samt tillse, hvad bäst gagnar en älskad fosterjord, till eder, svenska folkets valda ombud, ropas: »*J, fosterlandets ädle män: Döden i grytan!* Vidtagen åtgärder med afseende på bränvinshandteringen, att vårt land icke längre behöfver fläckas med blodet af de under rusets inflytande mördade och slagne».

Med innerlig tacksamhet för det, som redan förliden riksdag gjordes till att stäfja superiet på landsbygden, hoppas vi ännu kraftigare åtgärder denna gång. Den aktade ålderspresidenten i riksdagens Andra Kammare har gifvit stöd åt dessa förhoppningar. Hans helsningstal vid kammarens första sammanträde i år har mottagits med glada känslor, såsom förebådande morgonrodnaden till en ny tid och en bättre tingens ordning med afseende på bränvinslagstiftningen. Aldrig torde tillfället vara mera gynnande att handla än just nu, då statsinkomsterna öfverskjutit det beräknade beloppet med *tretton millioner kronor* eller jemt lika mycket som *bränvinsskatten*. *Afhuggen därför den gordiska knuten, om den ej kan lösas* — utroteu giftet från vårt folk; och för samtid och efterverld skall denna handling lysa som ett bland de skönaste blad i den nya riksdagsordningens historia.

3. Till hvarje man i vårt land som bär det kristna namnet, och således är kallad att förakta all ogudaktighet och verldslig lusta, ropas: *Döden i grytan!* Du berömmar dig af din sjelfbeherskning, du begagnar dig blott *måttligt* af giftet — och det skadar dig intet. Vi vilja icke tvista derom — *ett gift är ett gift i alla fall* — och vi erinra blott, att *alla drinkare börjat förtära högst litet, »måttligt*». Gör din

sjelfbeherskning fullständig: *Försaka äfven det måttliga bruket af spritdrycker*.

Försaka för din egen skull, för dina svagare bröders skull, för ditt fosterlands skull, — försaka för din *Frälsares skull*, och du skall få välsignelse af Honom.

4. Slutligen ropas till *alla drinkare*: Dyre bröder! Akten eder, *Döden är i grytan!* Ett dödande gift är i bränvinet, ett gift som innehåller döden för edert *andliga, lekamliga och eviga lif*. Flyn från de giftbemängda grytorna, ur hvilkas hemiska bränvinsångor en långsam men säker död grinar eder till mötes. *Der möter eder döden för edert välstånd.* »*Drinkare varda fattiga*», säger skriften; och drinkarens armod och trasor vittna det samma. *Der är döden för eder trefnad och sällhet*. Hvar är ve? Hvar är sorg? Hvar är kif? Hvar är klagan? Hvar äro sår utan sak? Hvar äro röda ögon? *Der man dryckenskap öfvar*.

Der är döden för eder sedlighet, ty »dryckenskap gör lösaktigt folk och drinkarens ögon se till andra kvinnor och han talar oskäligen, otuktiga ting». *Der är döden för edert hela andliga lif*. En drinkare har icke frid med Gud. Glädjen i Gud får icke rum i hans hjerta; syndaförlåtelsens nåd är för honom främmande. Hunger och törst efter Guds rike och Hans rättfärdighet hafva vikit för den brännande törsten efter det giftbemängda moset i krögarens kaggar och krus. Likt Esau bortsäljer han sin eviga, himmelska förstfödsrorätt för — ej en maträtt, men en giftdryck.

Der är döden för edert lekamliga lif. Tusen och åter tusen olyckliga drinkare hafva genom dryckenskapslasten nedstigit i en förtidig graf; och köld och hunger, slagsmål och mordvapen hafva härjat hvad sjelfva giftet skonat. Ja, i sanning, nöd, död och allt elände möta oss öfver allt, der man dryckenskap öfvar.

Der är ock slutligen döden för edert eviga lif.

Besinna det, olycklige man! Gud säger i sitt ord: »*Drinkare skola icke ärfva Guds rike*». »*Ve dem, som hjeltar äro till att dricka*». Din evighet blir fruktansvärd, fasansfull. Derför *i dag, i dag om du hör Herrens röst förhärda icke ditt hjerta*. Döden i grytan — bränvinet — har fört dig till branten af det eviga förderfvets afgrund. Stått upp! Jesus, din Frälsare, kallar dig. Fly till Honom, den barmhertige, fly från det mördande giftet och *rädda ditt lif, din helse, din eviga salighet!* Det ropas: *Döden i grytan*. Det ropas: *Vak upp, sann bot och bättring gör!* Hvem skall höra nöd- och varningsropen och lägga dem på hjertat? Gud vet det!

Vi hafva i det föregående sökt visa

1) Att vi hafva lika stort skäl att mot bränvin och andra rusdrycker ropa: »döden i grytan» som profetsönerna i Gilgal mot det giftbemängda moset, hvilket Gehasi tillredde.

2) Hvilka de äro, som ropa, nämligen: alla sanna kristna, hvarje sann fosterlandsvän, drinkarens fattiga små, hans hustru, hans moder, fångarne, de mördades blod, deras anhöriga, och slutligen vår dyre Frälsare sjelf.

3) Till hvilka det ropas: till konung och riksförsamling ett *nöd-rop*, till drinkaren, till bränvinsbrännare och försäljare ett *varnings- och väckelserop*. Gifve Gud, att det icke vore blott en bortdöende röst i öknen!

IV.

Det återstår nu för denna gång blott att bemöta en och annan invändning, som ofta gjorts och som äfven nu skall göras.

Det är lätt, säger man, att klandra och att i de dystraste färger framställa en sak, hvilken dels är nästan *omöjlig* att afhjelpa, dels på långt när icke så farlig, som den utmålas. Lätt är att utbrista

i högljudda exklamationer; men att framlägga ett praktiskt, utförbart förslag till hjälp — det uppdrager man åt andra!

En annan menar, att på lagstiftningens väg kan här alldeles ingenting uträttas. En större upplysning, en gedignare folkundervisning äro de enda häfstängerna mot superiet.

En tredje åter invänder, att det onda i sig sjelft bär fröet till ett bättre. När det hunnit kulminationspunkten, skall en sund reaktion af sig sjelf inträda.

En fjerde ser stora, gigantiska spökgestalter uppstå *i våra skogar*, i skepnad af *lönbrännare*, och vid *våra kuster* i form af *smugglare*; och denna, demoralisation åstadkommande, *lönbränning* och *smuggling* skall blifva långt farligare än sjelfva superiet.

En femte säger rent ut och utan alla omsvep: »*Vi kunna icke undvara bränvinsskatten*. Staten behöfver dessa tretton millioner, och de allra flesta stadskommuner hafva inga andra medel för sina fattigas och sina skolors underhåll än bränvinsmedlen. Och hvad särskildt hufvudstaden beträffar, huru skulle herrar stadsfullmäktige bära sig åt, om de icke ur de *trehundra krognästena* uppsögo mer än en tredjedels million till de årliga löpande utgifterna. Korteligen: *Superiet är ett nödvändigt ondt. Vi kunna icke undvara det*».

Hvad nu den första af dessa invändningar beträffar, så äro vi ingalunda främmande för de svårigheter, som här möta lagstiftaren; men vi kunna derföre icke medgifva, att det är *omöjligt* att vidtaga mått och steg till det ondas botande. Fastmer förundrar det oss, huru det *kan vara möjligt*, att ett kristet lands folkförsamling så länge kunnat smeka och omhulda en land och folk utarmande och utsugande *vampyr*, hvilken är och *förblifver den nesligaste skamfläck för hvarje nation, som kallar sig kristen!*

Att återigen här uppträda såsom rådgifvare och framställa förslag, vore att gifva vederbörande ett fattighedsbevis, till hvilken ograunlagenhet vi icke vilja

göra oss skyldiga. Det vore i sanning en närgångenhet mot de bepröfvade män, hvilka fått det hedrande uppdraget att stifta våra lagar. Det må därför vara dem öfverlåtet att uttänka och framlägga praktiska förslag till det ondas undanrödjande.

Ser man saken ur den synpunkten, att den på långt när icke är så farlig som den utmålas, då är icke underligt, om hjälpen låter vänta på sig; men fullständigt okunnig i såväl det *förflutna* som *dagens historia* måste den vara, hvilken icke kan inse, att dryckenskapslasten är vårt lands nesligaste kräfta.

Man göre sig blott mödan att genomse brottmålshandlingarne för det sist förflutna året i vårt land, och den ena mordscenen, fasligare än den andra, möter oss här och hvar; till och med vår hufvudstad har varit skådeplatsen för flera hemska *mord*, *sjelfmord* och *mordförsök*, allt under rusdryckernas inflytande.

I samma mån bränvinsflödet ökats, hafva brottens antal stigit i oroväckande grad.

Man spörje våra lasarets- och distriktsläkare, och man skall häpnat öfver deras berättelser om de tusental af män, hvilka under året dött af delirium och alkoholförgiftning eller sjukdomar framkallade af fyllerilasten.

Man fråge vidare fängvårdstjenstemännen och fångpredikanterna, och man skall snart nog finna orsaken till de flesta brott.

Man tråde in i suparens hem; det rysliga elände, de laster och brott, den fattigdom och nöd, som der råda, tyda för oss mer än tillräckligt den fruktansvärda förödelse, bränvinsfloden alstrar bland vår arbetarebefolkning.

Man betänke slutligen, hvilka män och qvinnor det en gång skall blifva af alla dessa olyckliga barn, som uppfostras i armod och laster, och man skall snart inse, att det onda är så *oerhörd*, att det icke kan med nog starka färger utmålas. En hvar med

oförvilladt omdöme skall finna, att något måste göras — och göras snart.

Medgifver man detta, men likväl fasthåller, att på lagstiftningens väg ingenting härutinnan kan göras, då visar man dermed sin okunnighet i sitt eget lands historia. Det har dock funnits en tid, då i vårt land ställningen om möjligt var vida sämre än nu, då för 20 å 30 år sedan ur 44,000 bränvinspannor en flod af 50 å 60 millioner kannor öfversvämmade vårt land. Det har likväl på *lagstiftningens väg*, man slutligen kom derhän, att denna siffra nedsjönk till 10 millioner; och folkupplysningen var väl icke större då än nu. Häraf synes ju ovedersägligen framgå, att det just är på lagstiftningens väg, det onda i väsentlig grad kan häfvas; och förnekandet häraf är blott, med- eller omedvetet, de obotfärdigas förhinder.

Att *upplysningen* äfven bidrager till hämmande af superiet medgifves gerna, men dock *endast den upplysning*, som Guds heliga ord, *Kristi frigörande evangelium*, meddelar. Der detta ord blir *en lykta för människans fötter och ljuset på hennes lefnads väg*, der skall superiet ofelbart utan alla lagåtgärder af sig sjelft upphöra, då deremot all annan upplysning, huru förträfflig den än må vara i och för sig, har faktiskt bevisat sig oduglig som häfstång mot dryckenskapslasten. Att lifvet vid våra universitet, bland en del af vår hufvudstads s. k. bildade ungdomsherrar, på våra i guld och speglar prunkande krogar, allt för tydligt ådagalägger detta, torde vara öfverflödigt att nämna.

Den åter, som vill vänta, tills det onda botar sig sjelft, besinnar icke, att en del ondt, och deribland dryckenskapslasten, liknar elden: *den brinner så länge den har näring och tills den förtärt allt, så att intet mer är att förtära*. Skola vi vänta till dess? *Ve då vårt arma land!*

Beträffande de faror, hvilka den försigtige statsmannen ser hota landet om förbud mot eller en be-

gränsad tillåtelse för bränvinsbränning infördes, torde anmärkas, att man först bör se dessa spöken, innan man blindt tror på deras uppkomst; och om så olyckligt skulle vara, att de verkligen i någon nämnvärdt olycksbringande grad uppstode, vore ju återgången till det gamla lika lätt som från det samma. Belade man lönnbränning och smuggling med lika strängt straff, som drabbar annan statsstöld, så skulle inom kort i sjelfva folkmedvetandet bilda sig en motverkaande åsigt, såväl mot det ena som andra sättet att olofligt anskaffa giftdrycken.

Till svar på den invändningen, att vi icke kunna undvara bränvinsskatten, må det tillåtas oss anföra v. talmannen i gamla borgarståndet, Westins, kraftiga ord: »Man vet icke, om man skall harnas eller le, då man hör bränvinet behandlas såsom den angelägnaste af statsaker. Ett folk, som ej kan utfinna något annat medel att fylla statens behof, än genom undergräfvande af sitt sanna välstånd och sin sedlighet, är ej värdt att kallas en fri och sjelfständig nation».

Då vi i det föregående yttrade: »Huggen af den gordiska knuten, om den icke kan lösas», var vår mening den: må man förbjuda både bränvinsbränning och varans införsel, med den inskränkning, att spriten hänvisas till apoteken, tillgänglig endast för medicinska och tekniska behof.

Då engelska krigskepp med kanonskott öppnade Kinas hamnar för införsel af opium, protesterade den hedniska kejsaren mot denna vanärande våldsbragd, »emedan hans guds lag», såsom han sade, »icke tillåter honom att förgifta sitt folk».

Ärade ombud för ett kristet folk, följ den hedniska monarkens exempel, sägen: »Vår Guds lag tillåter icke, att ett folk, som bekänner sig tro på Jesus Kristus, längre skall lida af bränvinsförgiftning!»

Underställes frågan hela svenska folkets pröfning medelst omröstning, skulle utslaget utan tvifvel blifva: »Bort med bränvinet såsom njutningsmedel».

Det mest nesliga och vanärande af allt är, att Sveriges förnämsta stats- och kommunalinkomst skall utpressas af några tusen utsvultna supare, hvilka sjelfva med hustrur och barn skola svälta, frysa och förgås, för att genom sin last lindra fyra millioner nyktra människors skattebördor. Bort med bränvin och bränvinsinkomster och våra två millioner kronor till fångvård och straffanstalter, sju millioner kronor i fattigvårdsskatt och flere millioner allmosor skola så småningom försvinna, och penningar och välstånd stanna kvar i landet, äfven om de icke förvandlas i bränvin och drank.

Må hvar och en uppstå ur syndens och säkerhetens dödssömn, göra allvarlig bot och bättring och ihågkomma vår dyre Frälsares allvarliga ord: »Vakten eder, att edra hjertan icke varda betungade med svalg och dryckenskap!» och »Ve den, genom hvilken förargelse kommer!»

Från **A. L. Normans Förlags-Expedition**
hafva följande skrifter utkommit af

C. O. BERG.

Arbete, gudsfruktan och nykterhet. Ett föredrag för
arbetare, hållet i Stockholm vintern 1874. 2:a uppl.
20 öre.

Den nya syndafloden. Nykterhetsföredrag, hållet i
Örebro den 8 Augusti 1874. 25 öre.

Det första ruset och dess följder. Föredrag, hållet i
Bethlehemskyrkan den 28 December 1874. 20 öre.

Hvar är ve! Hvar är sorg! Nykterhetsföredrag. 2:a
uppl. 15 öre.

Fria måndagar, lifräntor och läseri. Några vinkar
till arbetare. 20 öre.

Döden i grytan. I nionde århundradet före och i
nittonde århundradet efter Kristi födelse. Nykter-
hetsföredrag i Blasieholmskyrkan den 24 Januari 1875.
20 öre.

Fula fläckar på en vacker tafia. Föredrag i veten-
skapsakademiens hörsal den 12 Febr. 1875.

Pris: 20 öre.

110:- Nr 51713